

Budapest – a kirendeltségek városa?

Közismert, hogy fővárosunk immár „kínötte” kereteit — túlszűfolt. Noha 1950—1958 között mintegy 48 000 lakás épült, a fejlődés mégsem tarthatott lépést a rohamosan növekvő város igényeivel, különösképpen azért sem, mert ismeretes, hogy az építőipart sokáig a háborús károk helyreállítása kötötte le. Budapest lélekszáma 1949-ben 1 millió 590 000 volt, s ez a szám azóta mintegy 300 000-rel emelkedett, fővárosunk tehát immár a kétmillió lélekszámhoz közeledik!

Lefüggönyözött kirakatok mögött — irodák!

Előljáróban megjegyezzük, hogy bizonyos mérvű növekedés a világszerte megfigyelhető városiasodással, s a szocialista iparosítással törvényszerűen indokolható, de fellelhető a túlzott növekedésben egész sor *indokolatlan* jelenség is. Ezúttal nem szólnak arról, hogy sok olyan ipári üzem is működik a fővárosban, amelyet semmilyen különösebb ok nem fűz ide. Ismeretes, hogy az illetékesek már foglalkoznak ezzel a problémával, hozzákezdtek iparunk telepítésének egészségesebb kialakításához, a Budapesten felesleges üzemek vidékre helyezéséhez. Természetes azonban, hogy ez nem megy máról holnapra, hiszen alapos tanulmányozásra és nem ritkán jelentős beruházásra van szükség a feladat végrehajtásához. Az ipari üzemeiken kívül azonban még sok más ilyen felesleges hivatali, intézmény stb. található a fővárosban.

Lássuk például a Budapesten gombamódra elszaporodott, úgynevezett *kirendeltségek* problémáját. A főváros utcáin sétálva, gyakorta láthatunk lefüggönyözött kirakatokat, vagy a lakóházak kapuján elhelyezett táblákat, amelyek egy-egy vidéki üzem cégjelzését viselik. Igen sok vidéki vállalat ugyanis szabályos hivatalokat állított fel Budapesten. Ezek jobbára anyagbeszerzéssel, vagy a vállalat egyéb kereskedelmi, szállítási stb. ügyeivel foglalkoznak, és 4—5, olykor több alkalmazottat foglalkoztatnak.

Nyomban adódik a kérdés: *mi szükség van erre?* Hiszen nálunk mindössze 200—300 kilométer választja el a fővárost az ország legtávolabbi pontjaitól. De még e földrajzi magyarázatnál is világosabb, ha arra utalunk, hogy az anyagbeszerző kirendeltségek nyilvánvalóan abban az időszakban voltak úgyahogy indokolhatók, amikor az anyagellátás nem volt kielégítő, amikor a vállalatok esetleg csak különböző ügyeskedésekkel, összeköttetésekkel stb. jutottak hozzá a szükséges anyaghoz. Ma már — mint ismeretes — az anyagellátás alapvetően megjavult, nincs tehát szükség ilyen „földrajzi közelségre” — s az ebből adódó „összeköttetésekre”. E gondolatossággal talán azt lehetne még szembe-szégezni, hogy ilyen kirendeltségek voltak, még a régi, tőkés időkben is. Nos, igaz: néhány nagy, vidéki iparvállalat akkor is tartott fenn fővárosi irodákat, csak hogy annak idején e vállalatok legfőbb problémája az értékesítés volt, ezt végezték az irodák, valamint a fővárosban különböző gazdasági információkat szereztek — ma azonban az üzemek terv szerint dolgoznak, és a terv alapján értékesítik termékeiket. Mégis: a kirendeltségek száma a múlthoz képest nem

csökkent, hanem növekedett. Általában a vállalatok a régebbi évekhez képest sokkal önállóbban is dolgoznak, tehát arra sincs szükség, hogy a fővárosi irodák minden apró-cseprő kérdésekben engedélyeket kérjenek, tanácskozzanak az irányító szervekkel.

S ha mindezek után mégis azt mondjuk, hogy *egy-egy* ilyen anyagbeszerző itt-tartózkodása *indokolt* — mert ily módon nem kell állandóan ide-oda utazniok —, mégsem szükséges külön-külön helyiségeket lefoglalniok. *Miért nem lehet megoldani, hogy a minisztériumok, főhatóságok amúgy is terjedelmes épületeiben, telefonokkal berendezett néhány szobát bocsássanak összevontan, több anyagbeszerző rendelkezésére?*

Lefoglalt négyzetméterek ezrei

A sok egyéb ok mellett indokolja ezt az is, hogy a kirendeltségek jobbára üz-

Borsodnádasi Lemezgyár
DIMÁVAG
Aprító Gépgyár
Balatonfüredi Hajógyár
Lenin Kohászati Művek
Debreceni Orvosi Műszergyár
Pestvidéki Gépgyár
Székesfehérvári Motorjavító
Diósi Csapágygyár
Soproni Tűgyár
Szolnoki Papírgyár
Dunántúli Rostkikészítő
Szegedi Jutágyár
Simontornyai Bőrgyár
Dunakeszi Járműjavító
Borsodi Vegyi Kombinát
Ipari Robbanóanyaggyár
Nitrokémiai Ipartelepek
Győri Szerszámgyár
Mosonmagyaróvári Fémfeldolgozó

Folytathatók a sort, mert ezek csak találmányra említett példák. S ha az imént azt kérdeztük: nem lehetne-e ezeket főkö-hivatalokat — erősen csökkentve! — a minisztériumok területén elhelyezni —, most már tegyük hozzá: de igen, *lehetne!* A 10 190/1958 G. B. sz. határozat alapján ugyanis nemrég elkészült a Budapesten működő irodák összeírása, s ez a következő képet mutatja:

Nem lehet a minisztériumban elhelyezni?

A minisztériumok összesen kb. 390 000 négyzetméter területen tartanak fenn irodákat. A lakásokban levő irodák száma mintegy 2400, alapterületük: 70 000 négyzetméter. S a számok azt is mutatják, hogy ezek a helyiségek ma, sincsenek teljes mértékben, gazdaságosan kihasználva, mert van még az irodai dolgozók létszámához mért normát *meghaladó* terület. Az imént például a KGM-hez tartozó, vidéki vállalatok kirendeltségeiről szólnak: ezek 1600 négyzetméter területet foglalnak el. Noha az irodai norma nem milliméterre betartható, hanem csak laza kereteket jelző szám — mégis elgondolkoztató, hogy a KGM-nek is, akár más minisztériumnak *van* ilyen norma feletti területe — miért ne lehetne hát ezen a területen — illetve: ennek talán *sak egy részén* a rendkívül *csökkentett* kirendeltségeket (tehát *egy-egy* vállalatotól *egy-két dolgozót*) elhelyezni? Hiszen nyomban kitűnik, hogy milyen é-

lehelyiségeket — köztük a főváros fontos főútvonalain levő helyiségeket — foglalnak el. Megtalálhatók például olyan fontos útvonalon, mint a *Bajcsy-Zsilinszky út*, noha — csak egy mellékmondatban említve: érdemes lenne ezt a főútvonalat is a Körúthoz, s a Rákóczi úthoz hasonló, *elsörendű üzleti úttá* fejleszteni, hogy a forgalom egy része a túlszűfolt Körútról ide terelődjék. Általában aligha emelik Budapest világvárosi színvonalát ezek az utcára kitarukozó fiók-irodák, hiszen hovatovább a külföldi látogató azt véli, hogy Budapest valamilyen „iroda-ország” székhelye.

S hogy nem jelentéktelen kérdéssről van szó, azt a tények bizonyítják. A Kohó- és Gépipari Minisztériumnak például 30 vidéki vállalata tart fenn Budapesten kirendeltséget. Ezek 90 helyiséget, 1600 négyzetméternyi területet foglalnak el. Hol találhatók kirendeltségek? Ime néhány példa:

Egyetem u. 7.
Belgrád rkp. 6—8.
Bajcsy-Zsilinszky út 18.
Bajza u. 47.
Csányi u. 9.
Lenin krt. 36.
Szerb u. 8.
Guszev u. 5.
Keleti Károly u. 29.
Aranykéz u. 1.
Arany János u. 22.
Eötvös u. 12.
Lázár u. 22.
Hajós u. 1.
Bajcsy-Zsilinszky út 35.
Harris köz 5.
Mária u. 56.
Garibaldi u. 7.
Semmelweis u. 4.
Mérleg u. 10.

területek szabadulnának fel, ha néhány példát említünk. A Diósi Csapágygyár például — amely Budapeستől csupán egy „ugrásra” épült — a Keleti Károly utca egyik luxus-villájában tart fenn kirendeltséget, ahol esetleg *reprezentatív éttermet* lehetne létesíteni. A Lenin körút 86-ban, ahol 4 üzem kirendeltsége helyezkedik el, 3—4 lakást lehetne átadni a lefoglalt helyiségekből. A Soproni Tűgyár Budapest legforgalmasabb

üzleti negyedében: az Aranykéz utcában foglal el egy üzlethelyiséget. S a példákat ezúttal is hosszasan folytathatnánk!

Állattenyésztés, szénbányászat — a fővárosban?

Am hadd tegyünk szót még egy ilyen visszasságot, amely indokolatlanul súlyosbítja fővárosunk zsúfoltságát. Egy ízben már írtunk arról, hogy Budapest — jelentős *mezőgazdasági* terület, s ezt nem tréfaként mondjuk! Csak futólag felsorolunk néhány mezőgazdasági intézményt, amelyeknek aligha van különbözőbb létjogosultságuk Budapesten. Ime:

Tőzeg- és Nádkutató Intézet
Gyógynövénykutató Intézet
Mezőgazdasági Gépkeresleti Állomás
Mezőgazdasági Technikum
Pest-Nógrad megyei Állami Gazdaságok Ig.
Állattenyésztési Kutató Intézet
Szőlészeti Kutató Intézet
Pest-Szolnok megyei Pincegazdaság
Erdészeti Tudományos Intézet

S ha már a mezőgazdaságról szólnak, hadd tegyük hozzá: Budapest egy szersmint a *szénbányászat* városa is, noha — a geológia eddigi kutatásai szerint — a pesti aszfalt alól még egyetlen gramm szénét sem bányásztak. Mégis itt található a

Magasnyomású Brikettgyár iroda
Dorogi Szénbányászati Tröszt iroda
Széndúsító Vállalat iroda
Dorog-tatai Aknamélyítő Vállalat iroda
Szénbányászati Földkotró Vállalat
Pestvidéki Ásványbánya Vállalat ... stb.

Vajon nincs szőlőtermelő vidékünk, ahol a Szőlészeti Kutató Intézet, s nincs például nádtermő vidékünk, ahol a Tőzeg- és Nádkutató Intézet működhet? Nem is szólva arról, hogy a bányászat „művelésére” sem Budapest a legkedvezőbb!

Az ipar egészségesebb telepítése — hosszas és sok pénzbe kerülő feladat. Az iménti visszasságok azonban viszonylag gyorsan, kevesebb beruházással — vagy: csupán jószándékkal! — *megszüntethetők*. Érdemes lenne ezzel foglalkozni, hiszen — az elfoglalt helyiségeken kívül — a feleslegesen itt dolgozók Budapesten *közlekednek*, használják a *közműveket* stb. s mindez súlyosan érinti az amúgy is zsúfolt várost. S végezetül ismételjük: — *feleslegesen!*

T. A.